

5/1957zach

JUGOSŁOWIAŃSKA SZTUKA WSPÓŁCZESNA

WYSTAWA 1957

MALARSTWO — RZEŹBA

**CENTRALNE BIURO
WYSTAW ARTYSTYCZNYCH**

W.wo. ul. Stefankowskiego 8

L. P.

2617

Jugosłowiańska Sztuka Współczesna

Ministerstwo Kultury i Sztuki

Centralne Biuro Wystaw Artystycznych

1957

MALARSTWO

RZEŻBA

JUGOSŁOWIAŃSKA SZTUKA WSPÓŁCZESNA

Wraz z rozwojem sztuki nowoczesnej następowały również poważne zmiany w „topografii artystycznej”. Powstają dziś nowe ośrodki życia artystycznego, lub też rozwijają się bujnie te, które dotychczas nie odgrywały poważnej roli. Zjawisko to ilustruje dobitnie sztuka jugosłowiańska, której szczególny rozkwit przypada na wiek XX — głównie od momentu wywalczenia samodzielności państwowej. I jeśli trudno jest już dziś ocenić wagę dotychczasowych osiągnięć, a przede wszystkim interesujących zdobyczy ostatnich lat — to z całą pewnością, możemy stwierdzić fakt wielkiej żywotności plastyki artystów serbskich, chorwackich, słoweńskich i czarnogórskich. Ta właśnie żywotność młodej i ambitnej sztuki jest gwarancją jej dalszego rozwoju. W tym również upatrywać należy źródeł licznych sukcesów, jakie odnosiła ona na forum międzynarodowym, uzyskując szereg poważnych wyróżnień.

Młodzieńczy temperament jest zaledwie zapowiedzią rozkwitu sztuki. W wypadku plastyki jugosłowiańskiej poparła go również rzetelna wiedza malarska. Na wystawie nie znajdziemy płótna czy rzeźby, której autor proponowałby nam „tanią” nowoczesność. Uderza brak wszelkiego efekciarstwa, zaskakuje ilość nagromadzonych doświadczeń warsztatowych. Wystarczy zacytować tu dzieła takich artystów jak Gabrijel Stupica, Petar Lubarda, Miodrag Protić i in.

W tym między innymi widzę jedną z wielu bezpośrednich korzyści, jakie wyciągnąć możemy obcując z twórczością jugosłowiańską. W momencie zaostrzającej się u nas dyskusji na temat nowoczesności, wystawa będzie poważnym argumentem dla tych, którzy bronią twórczości postępowej,

związanej z przeżyciami współczesnego człowieka, domagając się jednocześnie od niej wysokiej jakości artystycznej.

Współczesność i tradycja wielowiekowej kultury, rozmach dzisiejszego życia i pietyzm dla sztuki ubiegłych stuleci — oto najgłębszy sens wystawy. Aby wnikać w istotne cechy współczesnej sztuki jugosłowiańskiej przypomnieć sobie musimy o istnieniu w tym kraju wspaniałego malarstwa freskowego. Te wielkie dzieła sztuki średniowiecznej żyją do dnia dzisiejszego w świadomości artystów.

W innym zupełnie świetle ujrzymy nowoczesne tendencje do efektów surrealistycznych — przypominając sobie o żywej nadal w Jugosławii tradycji sztuki ludowej wraz z jej bogatą symboliką obrzędów.

Inaczej wreszcie odczujemy malarstwo pejzażowe zdając sobie sprawę z olbrzymiej różnorodności krajobrazu Serbii, Chorwacji, Słowenii i Czarnogóry, z bogatej rzeźby terenu i niezwyklej wprost efektów kolorystycznych, stwarzanych przez naturę.

Wszystkie te czynniki kształtowały odrębność sztuki jugosłowiańskiej, wpływały na jej indywidualny charakter, tak silnie zarysowany na wystawie.

Każda sztuka, rozwijająca się w warunkach całkowitej swobody, wchłania w siebie ogólnoludzkie zdobycze artystyczne. W sztuce jugosłowiańskiej poprzednich okresów przejawiało się to poprzez przyswajanie osiągnięć francuskiego postimpresjonizmu oraz docierającego — głównie za pośrednictwem Wiednia — ekspresjonizmu niemieckiego. Do głosu dochodziły również tendencje kubistyczne. To połączenie cech rodzimych z najbardziej postępowymi kierunkami sztuki zachodnio-europejskiej, kształtowało oblicze współczesnej plastyki jugosłowiańskiej. Tak było w początkach XX wieku, tak było w okresie międzywojennym, tak jest i obecnie. Dzisiejsza plastyka jugosłowiańska silnie reaguje na przemiany nowoczesnej sztuki światowej. Sama wnosi do niej swój bogaty udział. Odrzucając to, co jest chwilową modą lub powierzchownym efektem — potrafi przyswoić sobie prawdziwe wartości nowoczesnej myśli twórczej, wzbogacając je własnymi, nowymi osiągnięciami.

Mimo koniecznej w takich wypadkach selekcji artystów i dzieł, wystawa ta może być uznana jako reprezentacyjny pokaz sztuki jugosłowiańskiej.

Z wyjątkiem kilku dzieł zgromadzono tu prace z lat 1952—1956. Udostępniono nam więc twórczość ostatniego okresu, będącego w dziejach sztuki tego kraju jej okresem bujnego rozwoju.

Jugosławia bierze od kilku lat niezwykle czynny udział w międzynarodowym życiu artystycznym. Wyraża się to nie tylko obecnością jej reprezentantów na ważniejszych wystawach, lecz również bezpośrednimi kontaktami twórców ze wszystkimi większymi ośrodkami sztuki nowoczesnej. Te stałe i systematycznie pogłębiane związki z aktualną problematyką nowoczesnej plastyki światowej — widoczne są w sposób oczywisty na wystawie. Odczuwamy w niej wyraźnie atmosferę napięcia intelektualnego i emocjonalnego, tak charakterystyczną, dla twórczości drugiej połowy XX wieku.

W ostatnich latach nastąpiło również zacieśnienie stosunków kulturalnych między Polską a Jugosławią. Miejmy nadzieję, iż w przyszłości w szerszym jeszcze zakresie będziemy mogli dzielić się systematycznie naszymi doświadczeniami, pogłębiając naszą wzajemną współpracę na odcinku sztuki nowoczesnej.

Aleksander Wojciechowski

JUGOSŁOWIAŃSKA SZTUKA WSPÓLCZESNA

Jugosłowiańska Wystawa Malarstwa i Rzeźby zaznajomić ma publiczność polską w sposób możliwie najbardziej obiektywny z plastyką kraju niedostatecznie znanego na świecie ze swego potencjału artystycznego. Wystawa sztuki oznacza zawsze wybór; ale oznacza również i ograniczenie. Organizator, jakby się nie starał być obiektywnym, jego sąd zawsze opierać się będzie na subiektywnych poglądach. Mamy nadzieję złagodzić ewentualnie popełnione niesprawiedliwości, podając kryteria którymi kierowaliśmy się przy wyborze.

Pragnęliśmy, by spojrzenie na współczesną sztukę jugosłowiańską było dostatecznie szerokie, tak by dostarczyć publiczności, która znajdzie się poraz pierwszy wobec dzieł naszych artystów, najbardziej wyczerpujący obraz ewolucji współczesnej sztuki jugosłowiańskiej. Żeby ukazać wyraźnie tę ewolucję, dołączyliśmy do dzieł artystów, którzy osiągnęli dojrzałość w ciągu ostatniego dziesięciolecia, utwory artystów starszych, którzy dojrzałość tę osiągnęli w okresie między pierwszą i drugą wojną światową, a których wpływ jeszcze i dziś jest żywy.

Organizując wystawę liczyliśmy się również z koniecznością ukazania jak żywotną jest w naszym kraju działalność artystyczna. Chodziło także o udowodnienie istnienia ciągłości naszej tradycji, a jednocześnie tego co w sztuce jest odbiciem naszych problemów w chwili bieżącej.

Ażebym ten obraz był kompletny trzeba byłoby włączyć do wystawy obok malarstwa i rzeźby również grafikę. W tej dziedzinie, która może najlepiej odpowiada naszemu temperamentowi, artyści jugosłowiańscy uzyskali w ostatnich latach szerokie uznanie. Poza tym grafika posiada cenną tradycję ostatnich czasów, gdy na skutek milczenia kulturalnego, które

opanovalo życie artystyczne w czasie ostatniej wojny stała się niemal jedyną żywą gałęzią sztuki. Zdobyła wówczas szeroki oddźwięk i w sposób decydujący wpływała na artystę jugosłowiańskiego, który w swej twórczości najściślej jest powiązany z otaczającym go środowiskiem. To powiązanie z środowiskiem jest szczególną cechą współczesnej sztuki jugosłowiańskiej; inną jej cechą jest zapał do eksperymentowania we wszelkich nowych kierunkach, a jednocześnie niezwykła łatwość przystosowywania się do różnorodności środków wyrazu formalnego.

Freski średniowieczne stanowią do dziś podstawę inspiracji naszych artystów.

Współczesna sztuka jugosłowiańska w swych początkach wiąże się z wydarzeniem, które nie mając charakteru artystycznego, posiadało jednak decydujący wpływ na życie kulturalne naszego kraju: mamy tu na myśli zjednoczenie po pierwszej wojnie światowej narodów południowej słowiańszczyzny w jednolity organizm państwowy. Oczywiście i przed tym wydarzeniem istniały ściśle związki między poszczególnymi artystami i różnymi grupami świadomymi w swej jedności narodowej pomimo, że dzieliły je istniejące wówczas granice państwowe. Grupy te tworzyły kolonie artystyczne słowian południowych, z których najbardziej znane powstały w Monachium, Paryżu i Wiedniu. Po obaleniu sztucznych granic sztuka jugosłowiańska rozwijała się swobodnie i w okresie międzywojennym artysta jugosłowiański miał szerokie możliwości kształtowania swej osobowości. Jednocześnie otworzyła się droga dla wpływu prądów artystycznych płynących z największych centrów Europy. Kierunki artystyczne okresu następującego bezpośrednio po wojnie, zmierzające w swym rozwoju do ekspresjonizmu, doskonale się zgadzały z zewnętrznymi potrzebami artysty jugosłowiańskiego, który w nowych warunkach odczuwał silnie pragnienie wyrażenia swego stanu duchowego, a wzory formalne znajdował bądź u „fovistów” bądź też u „nabistów” francuskich. Nieco rzadziej czerpał je z ekspresjonizmu niemieckiego.

Choćdując tym kierunkom sztuka jugosłowiańska rozwinęła się z taką siłą i intensywnością, że okres ten dałby się porównać z czasami średniowiecznego fresku jugosłowiańskiego, którego głównymi cechami były siła koloru i ekspresji, stanowiące najistotniejsze znaki jego rozkwitu. Życie artystyczne Jugosławii koncentrowało się w trzech ośrodkach posiadających własną tradycję: w Belgradzie, który oddziaływa przez Akademię i wystawy artystyczne, niezależnie od swej pozycji stolicy młodego państwa. W Zagrzebiu, którego Akademia przyciąga nie tylko artystów chorwackich ale również słoweńskich. W Lublanie, która żyła właściwym

scbie spokojnym życiem, a gdzie już od czasów impresjonistów rozwijał się intensywnie ruch artystyczny. Działalność różnych pokoleń malarzy wytworzyła niezwykle, wielobarwny i ruchliwy obraz, z wyraźną około roku 1930 dominantą kół belgradzkich, których znamioną cechą było dążenie do połączenia zmysłowości francuskiego „fovizmu” i „nabizmu” z bogactwem kolorystycznym, które w ręku niektórych naszych malarzy przybiera nową charakterystyczną postać. (Marko Čelebonović, Milo Milunović). Mniej atrakcyjne — być może — i mniej efektowne było ówczesne malarstwo zagrzebskie. Reprezentowali je jednak liczni utalentowani twórcy decydujący się w kosmopolitycznej atmosferze ówczesnej sztuki na interesujące eksperymentatorstwo. Miało się to okazać zapładniającym dla przyszłości, (Marino Tartaglia). Równoległe do tych tendencji, które odpowiadały wszystkim kierunkom plastyki tego okresu utworzyła się grupa „Zemlja” (Ziemia, Krsto Hegedušić). Podobnie przedstawiała się sytuacja w stolicy Słowenii z tym, że na skutek silnych tradycji impresjonizmu reakcja na docierający tam ekspresjonizm była znacznie silniejsza. Podobnie rozwijała się rzeźba skupiona dokoła czołowej postaci Ivana Meštrovića. Większość przyszłych uczniów i kolegów czynnych w życiu artystycznym Zagrzebia pochodziła z kamienistej ziemi dalmatyńskiej, która artystom tym przekazała głęboką znajomość szlachetnego materiału i naturalną tendencję do monumentalności.

Szybki rozwój rzeźby chorwackiej około roku 1930 znalazł silny oddźwięk w całej Jugosławii a przede wszystkim w ośrodkach Belgradu i Lublany, co miało również decydujący wpływ na pierwsze próby licznych młodych artystów z innych ośrodków artystycznych. Zrodziło się zamilowanie do rozwiązań monumentalnych i różnych rodzajów lirycznie zabarwionego realizmu. Rozwijały się kierunki plastyki silnie podkreślającej treść dzieła sztuki co można było w tym okresie znaleźć również w Paryżu (Sreten Stojanović). Rozwijały się wreszcie tendencje do przyjęcia współczesnej rzeźbiarskiej zasady „czystej bryły” (Zdenko Kalin, Karel Putrih, Risto Stijović).

Komentarze mające objaśnić to ożywienie życia artystycznego są w stosunku do wielu malarzy i rzeźbiarzy niedość wyczerpujące, lecz nawet to niedoskonałe wyjaśnienie mogło dać jakąś orientację. Niesposób bowiem w tym krótkim wstępie wymienić wszystkich, którzy przyczynili się do rozwoju sztuki jugosłowiańskiej w okresie międzywojennym. Pomiedzy szczytowym okresem plastyki jugosłowiańskiej, poprzedzającym minioną wojnę, a plastyką dziesięciolecia, mamy lata milczenia kulturalnego. Trwało ono przez okres drugiej wojny światowej, kiedy to wszelkie oznaki życia

kulturalnego dobrowolnie zamarły; kiedy wybitni artyści w milczeniu twórczym włączali się do narodowej żałoby i Ruchu Oporu, potwierdzając starą zasadę: sztuka żyje tylko w wolności. Funkcję artystyczną i humanistyczną spełnia w tym czasie grafika i rysunek — jedyna forma działalności naszych twórców w więzieniach i obozach koncentracyjnych. Powstające wówczas dzieła graficzne przynosiły masom wieść o niezniszczalności życia narodów i obietnicę nowej przyszłości. W tym okresie jedynym posłannictwem artystycznym było udokumentowanie — przy pomocy zrozumiałych dla każdego środków wyrazu — cierpienia ludów i historii walk wolnościowych. W tym również czasie tkwią korzenie naszej sztuki lat powojennych. Subtelna problematyka, zawarta w plastyce poprzedniego okresu, wydawała się zbyt skomplikowana i odległa dla ludowego zrywu, który kształtował oblicze nowej rzeczywistości jugosłowiańskiej. Uważano, że nadaje się ona jedynie do wyrażenia głębokiej prawdy osobistej poszczególnego artysty, naogół mało dostępnej szerokiego ogółowi. W tej epoce powstawały dzieła, które często beznamiętnie ukazywały wyzwolenie sił dotąd ujarzmianych, a obecnie budujących odnowione państwo narodowe. Dzieła te niejednokrotnie ujmowały anegdotyczne sceny teraźniejszości i bohaterkiej przeszłości. Pomimo to tradycje bliskiej przeszłości nie zamarły w plastyce. W ostatnim dziesięcioleciu rozkwitły na nowo silniejsze i zdrowsze, zawierające wewnętrzną logikę, która w pewnym momencie historycznym znów zapewniła poważną pozycję wewnętrznym sprawom człowieka artysty, który jak mikrokosmos odbija problemy swego środowiska i swoich czasów. Oznacza to oczywiście tyle rozwiązań treści i formy ile jest indywidualności artystycznych. Szczególne cechy kraju, temperament narodowy i warunki życia w naszym ustroju społecznym, które do pewnego stopnia wspólne są wszystkim twórcom stawiają przed każdym, a zwłaszcza przed artystą niezliczone zagadnienia, niezliczone problemy a wraz z nimi niezliczone możliwości ich wyrażania. Cechą charakterystyczną współczesnej plastyki jest poszukiwanie nowych form przez eksperymentowanie we wszystkich konwencjach stylistycznych, eksperymentowanie tak daleko posunięte, że mogłoby prowadzić do artystycznej przygody. Jest to punktem wyjścia, łączącym wszystkie kierunki sztuki. Wymieniliśmy artystów, którzy dojrzewali w okresie międzywojennym, którzy stanowią podstawę i jakby punkt wyjścia wystawy. Interesujące nowe wyniki dały również w ostatnim dziesięcioleciu trzy kierunki w sztuce: ekspresjonizm, surrealizm i sztuka abstrakcyjna. Ekspresjonizm w szerokim rozumieniu jest niewątpliwie prądem najbardziej popularnym i najbardziej rozpowszechnionym

spośród naszych współczesnych kierunków artystycznych. Znajdujemy go wszędzie, a także na tej wystawie, ukazuje on swoje wielostronne i interesujące odbicie. Milo Milunović jest spokojnym i skromnym klasycystą. Opierając się na starych tradycjach swego kraju wzbogacił własną technikę malarską i nadał swym dziełom charakterystyczne cechy sztuki intelektualnej. Twórczość Marino Tartaglia przechodzi ewolucję od pierwotnej koncepcji ekspresjonistycznej aż do najdelikatniejszego kolorytu dzieł późniejszych. Styl ich możnaby określić mianem „śródziemnomorskiego”. Gojmir Anton Kos jest malarzem wrażliwym na impulsy płynące z przyrody. Z elementów świata obiektywnego tworzy swój własny świat, złożony z utrwalonych i uporządkowanych w sposób indywidualny kolorów. Opierając się na delikatnym kolorycie swoich pierwszych dzieł, w których wyczuwa się wpływ „fovistów” pokazuje nam Marko Čelebonović swą nową wizję artystyczną. Widoczny jest w niej wpływ ludowej niemal prostoty. Krsto Hegedušić tworzy specyficzną, malowniczą odmianę sztuki społecznej. Bada on w swych dziełach zgodność kształtów i kolorów w nieustannym kontrakcie z życiem codziennym i rozwojem społeczeństwa. Charakterystyczną dla „fovistów” formę przybiera twórczość Milan Konjović, który we własnej, narodowej odmianie chromatyzmu przekazuje nam swój dobrze uporządkowany pejzaż i człowieka. Nowe tonacje wyraża Marij Pregelj w swych płótnach niemal ikonograficznie ścisłych, tektonicznie uporządkowanych, często przepojonych męskim i patetycznym liryzmem. Pedja Milosavljević łagodzi żarliwy, uczuciowy poryw, malując swe obrazy ze szczególnym zainteresowaniem dla harmonijnego kolorytu własnego świata, który świadomie rekonstruuje. Twórczość Antuna Motika skłania się w ostatnim okresie w kierunku malarstwa analitycznego. Lazar Vujaklija ukazuje nam zmienną postać swych ekspresjonistycznych zamierzeń. Posługuje się językiem symboli, które często żywo współdziałają z naszą średniowieczną tradycją pogrzebową, uzasadnioną podświadomym stosunkiem psychologicznym do odrodzenia materii. Całkowicie pogrążony w swym wnętrzu Gabrijel Stupica zatapia swe postacie w ciężkich i mrocznych tłach, by następnie spowodować ich pojawienie się z potężną ekspresją w pełnym blasku ich materialnej i psychicznej ważności. Oton Postružnik wypowiada się przy pomocy ekstatycznej i tonalnie bogatej skali chromatycznej, która osiąga niekiedy dużą siłę konstruktywną. Oton Gliha tworzy w pejzażu naszej sztuki, swój ekspresywny i zorganizowany „ogród artystyczny”, starannie posługujący się najlepszymi tradycjami wrażliwego malarstwa chromatycznego. Petar Lubarda w swych płótnach ciężkich i pełnych treści reprezentuje ciekawe

następstwo prowadzące poprzez „fovizm” do połączenia się bezpośrednio z obozem abstrakcji. Jest on wyrazicielem monumentalnego pejzażu czarnogorskiego. Wyrafinowana twórczość Miodraga Proticia osiągnięta silnym indywidualizmem, wyraża się w harmonijnym zespoleniu subtelnych emocji i chłodnego zrozumienia istoty przedmiotu. Dzieło Edo Murticia wykazuje zdrowy instynkt utrzymania kontaktu między rzeczywistym obrazem materii a jej uduchowioną wizją. Kolor góruje nad innymi elementami i sam przez się dyktuje rytm zrównoważony abstrakcją. „Świat wspomnień”, chromatycznie utrzymana wizja Stano Kregara pochodząca od uczuciowego nadrealizmu i zawdzięczająca swą precyzyjną formę kontaktowi z najbardziej trwałymi formami kubizmu objawia się nam przez swą liryczną wrażliwość i przez olśniewające warstwy koloru.

Miljenko Stancić tworzy swój subtelny i głęboko fantastyczny świat na granicy tradycji malarstwa północy i współczesnej rzeczywistości, nadaje mu pomimo ściśle określonej i architektonicznie uporządkowanej przestrzeni charakter nieograniczonej swobody i ekspresywnej bezpośredniości. Bardzo bliski Stancićowi pod względem dążeń artystycznych jest Marko Šuštaršić, który czerpie swoje artystyczne wizje z metafizycznego malarstwa włoskiego; ten jego fantastyczny świat kierowany jest jednak bezustannym eksperymentowaniem i dążeniem do technicznej doskonałości malarstwa.

Panorama współczesnej rzeźby jugosłowiańskiej jest na tej wystawie zbyt skromna; zrozumiałe trudności natury technicznej przeszkodziły temu, by przegląd odpowiadał naszym obecnym potencjalnym możliwościom. Dążenia ostatnich lat zawierały akcenty bardzo podobne do występujących w innych dziedzinach plastyki. Sreten Stojanović przedstawiciel awangardy dzisiejszej rzeźby jugosłowiańskiej pogłębia zawartość treściową swych dzieł i monumentalizuje ich formę. Risto Stijović tworzy postacie kobiece i zwierzęta, przepajając je ciepłym liryzmem i nadając im formy z lekka stylizowane. Ulubionym jego materiałem jest drzewo. Zdenko Kalin dostarcza nam bezpośredniego wrażenia życia i ruchu swobodnych ciał dziecięcych w czasie zabawy, modelując kontur uproszczony i wysubtelniony. Karel Putrih przełamuje formy w dążeniu do uproszczenia wykorzystując powierzchnie zakrzywione, zachodzące na siebie, w przejściach wypełnione kolorem; Vojin Bakić przepaja swe utwory wewnętrznym dynamizmem. W ich napiętej formie zewnętrznej wyraża

obustronną równowagę. Jego twórczość dąży ku liryzmowi rzeźbiarskiemu i czystemu dynamizmowi, przenikając do istoty człowieka. Kosta Angeli Radovani tworzy portrety z wrażliwością i właściwym sobie zmysłem krytycznym, idąc za swym instynktem upraszczania form; Drago Tršar jest całkowicie pochłonięty zagadnieniami „śródziemnomorskiej” plastyki. W ostatnich czasach pociąga go rozwiązanie problemu ekspresji. Intymność małych rzeźb daje Stojanovi Baticiovi duże możliwości wyładowania swego temperamentu artystycznego dążąc szczególnie do opanowania przestrzeni i dokładnego wykończenia kompozycji; Olga Jančić poszukując własnego wyrazu formalnego wraca często do syntezy naszej rzeźby średniowiecznej i nowoczesnej; Olga Jevrić oscyluje między dokładnym modelowaniem i skrajnym uproszczeniem architektonicznym; Ksenija Kantoci szuka typu swych modeli w realnej wizji, której dostarcza po prostu życie; Dušan Džamonja modeluje swe rzeźby z uroczystą logiką udzielając im możliwie najwięcej prostoty.

Pragniemy ukazać publiczności polskiej przegląd współczesnej sztuki jugosłowiańskiej i mamy nadzieję, że wystarczy on pomimo swego ograniczenia, które jest wspólnym losem wszystkich wystaw, dla pokazania najbardziej charakterystycznych tendencji sztuki naszego kraju.

Zoran Kržišnik

KATALOG

Marko Čelebonović

Urodzony w Belgradzie w roku 1902. Ukończył prawo i ekonomię w Oxfordzie i Paryżu. W Paryżu studiował rzeźbę u Bourdelle'a potem jednak całkowicie poświęcił się malarstwu. Przeszło 30 lat mieszkał we Francji głównie w Paryżu. Od roku 1923 brał udział w wielu wystawach malarzy paryskich. W roku 1937 otrzymał „Grand Prix” na wystawie światowej.

Po wyzwoleniu powrócił do Jugosławii a następnie powołany na placówkę dyplomatyczną wyjechał do Paryża, gdzie odbyły się dwie wystawy indywidualne jego dzieł w r. 1952 i 1953. Po powrocie do kraju wykłada w Akademii Sztuk Pięknych w Belgradzie; tamże zorganizowano szereg wystaw dzieł artysty w latach 1952, 1953, 1955.

Twórczość Čelebonovicia dzieli się na dwa okresy: przedwojenny i powojenny. W pierwszym okresie dzieła jego wyrażają opanowaną i w pewnym sensie wyrafinowaną żywiołowość; w drugim artysta żywo reaguje na przemiany społeczne, usiłuje w swych obrazach wyrazić bezpośrednio, indywidualne spojrzenie na rzeczywistość. Dzieła jego cechuje różnorodna tematyka, szczególnie jednak lubi malować martwe natury.

1. Martwa natura, 1951, olej, 74 × 92
2. Starzec, 1956, olej, 93 × 73
3. Martwa natura z lichtarzem, 1956, olej, 72,5 × 92

MARCO ČELEBONOVIĆ — Martwa natura z lichtarzem, 1956 r.

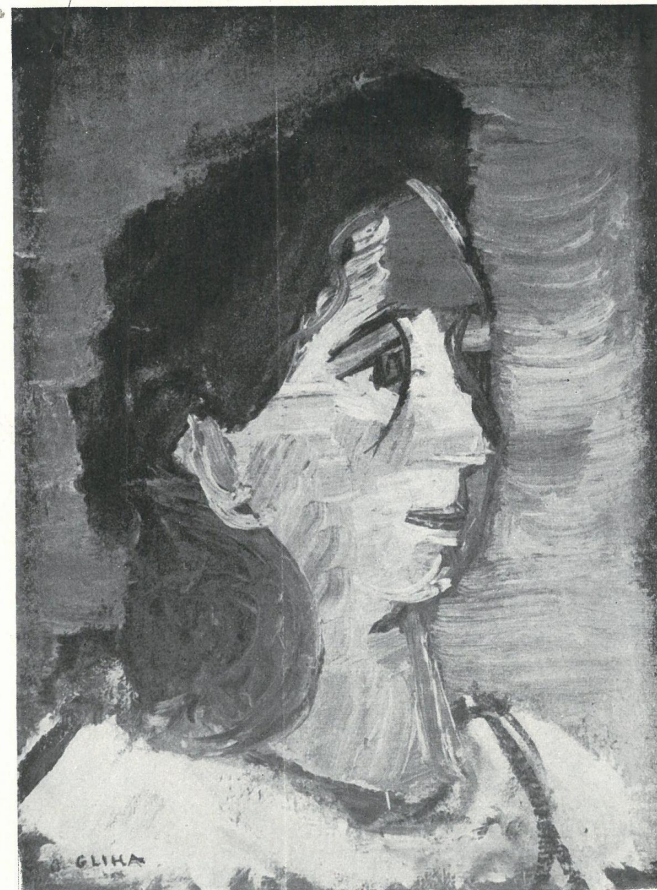
Oton Gliha

Urodzony w Černomelju w roku 1914, z pochodzenia jest Istrijczykiem. Uczęszczał do Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu, następnie zaś kontynuował studia w Paryżu.

W roku 1954 została zorganizowana w Zagrzebiu indywidualna wystawa jego dzieł. Uczestniczył w wielu wystawach artystów jugosłowiańskich w różnych krajach Europy: w Paryżu (1939), Hadze (1939), Ankarze (1953), Atenach, Damaszku, Bejrucie, Kairze, Bukareszcie oraz w wielu innych miastach. Wystawiał również na wystawie UNESCO w Paryżu w roku 1946 i na Biennale w Tokio w roku 1955. W roku 1947 przyznano mu nagrodę Komitetu do Spraw Kultury i Sztuki F.L.R.J. W roku 1956 zdobył nagrodę malarzką miasta Zagrzebia.

Twórczość Glihy obejmuje wszystkie dziedziny malarstwa, a więc, portret, kompozycję, martwą naturę. Osobowość artysty ujawnia się z większą siłą i jasnością w serii pejzaży Krasu. Wychodząc z założeń realistycznych w przedstawianiu krajobrazu, usiłuje artysta w swych jednocześnie zagadkowych i pełnych symbolizmu kompozycjach, przedstawiających resztki murków i zwałów kamieni na tle ubogiej ziemi, dać obraz przeszłości i przeżytych cierpień narodu. Obrazy jego charakteryzuje typowy koloryzm i zwarta kompozycja.

1. Portret kobiety, 1954, olej, 41 × 33,5
2. Pola na wybrzeżu, 1955, olej, 65 × 100
3. Murki z Krk I, 1955, olej, 60 × 73
4. Murki z Krk, III 1955, olej, 60 × 100

OTON GLIHA — Portret kobiety, 1954 r.

Krsto Hegedušić

Urodzony w Petrinje w roku 1901. Studiował w Zagrzebiu i Paryżu, gdzie wystawiał swe dzieła na „Salonie Jesiennym”. Focząwszy od swej pierwszej wystawy w roku 1926 wystawiał w wielu miastach Europy i Ameryki. Po pierwszej wojnie światowej był przedstawicielem malarstwa jugosłowiańskiego o tematyce społecznej. W roku 1929 wraz z innymi artystami chorwackiej awangardy powołał do życia grupę „Zemlja”, zaś w roku 1930 szkołę dla malarzy-chłopów w Hlebinje.

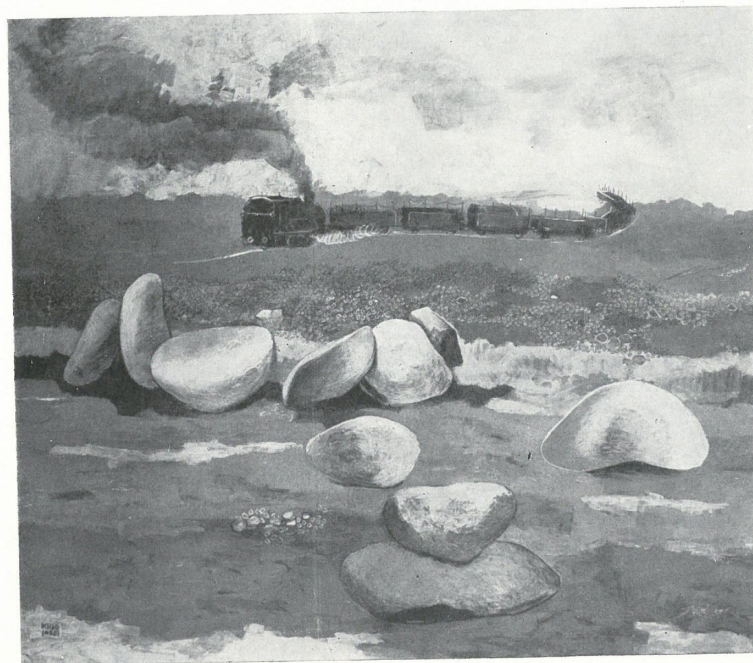
Znany jako rysownik, malarz, scenograf, krytyk i pedagog. W roku 1948 otrzymał nagrodę Republiki za rysunek, w roku następnym pierwszą nagrodę Rządu Federalnego za malarstwo. Na III Biennale w San Paulo w Brazylii otrzymał nagrodę Probel. Wystawiał w Barcelonie, Paryżu, Londynie, Sofii, Pradze, Moskwie, Warszawie. Obecnie wykłada w Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu i kieruje państwową pracownią malarstwa. Jest członkiem zwyczajnym Akademii Nauk i Sztuk.

Hegedušić, pionier malarstwa o tematyce społecznej wniósł do sztuki jugosłowiańskiej charakterystyczne, indywidualne elementy. W jego dziełach anegdota zyskuje wyraz plastyczny, przy maksymalnym, syntetycznym uproszczeniu kształtu i barwy.

W kształtowaniu płaszczyzny artysta wykorzystuje nowoczesne środki wyrazu. Z dużym poczuciem humoru w sposób aluzyjny a jednocześnie krytyczny i satyryczny, nadaje szczególny aspekt malarstwu o tematyce społecznej.

1. Sami, 1956, tempera — olej, 89 × 116
2. Optymiści, 1956, tempera — olej, 145 × 105
3. Na trasie kolei Brčko — Banovici, 1956, tempera — olej, 146 × 162

KRSTO HEGEDUŠIĆ — Na trasie kolei Brčko—Banovici, 1956

Milan Konjović

Urodzony w roku 1898 w Sombor w Serbii. Studiował malarstwo w Pradze, Wiedniu i Paryżu, gdzie przebywał od 1924 do 1932 roku. Wystawiał indywidualnie w kraju i za granicą. Brał udział w wystawach sztuki nowoczesnej w Amsterdamie, Brukseli, Rzymie, Salonikach, Waszyngtonie. Mieszka w Sombor i pełni funkcje dyrektora Muzeum Narodowego.

Konjović jest malarzem życia Wojvodiny i pejzażu Panonii. Interesuje się również portretem, martwą naturą i kompozycją. W początkach swej kariery artystycznej w Paryżu tworzył kompozycje kubistyczne, a następnie przeszedł do ekspresjonizmu. Jego „światopogląd” jest dramatyczny, zmysłowy, ekscytujący. Głównymi cechami charakteryzującymi ten obszerny rejestr światła i cienia jego prac są wyraźnie zaznaczone kontury i intensywne uwarstwienie kolorów. Ich nastrój można określić dwoma słowami: patos i energia.

1. Pejzaż ze stogami, 1954, olej, 85 × 116,5
2. W gospodzie, 1955, olej, 46 × 85
3. Uliczka w Wojvodinie, 1955, olej 46,5 x 80
4. Żyto i kukurydza, 1956, olej,
5. Kukurydza i słoneczniki, 1956, olej, 50,5 × 85

MILAN KONJOVIĆ — Kukurydza i słoneczniki, 1956

Gojmir Anton Kos

Urodzony w Gorycji w roku 1896. Po ukończeniu studiów w Akademii wiedeńskiej (1915 — 1919) uzupełniał wiedzę malarską w Berlinie w roku 1923, następnie zaś w Austrii, Czechosłowacji, Niemczech, Włoszech, Francji, Belgii i Holandii. Od roku 1945 wykłada na Akademii Sztuk Plastycznych w Lublanie. Od roku 1949 jest członkiem Słoweńskiej Akademii Nauk i Sztuk.

Kos wystawiał na licznych wystawach w Jugosławii i za granicą: w Lublanie, w Pradze (1926, 1927, 1947), Londynie (1930), Amsterdamie (1932), Brukseli (1932), Rzymie (1937), Paryżu (1946); w roku 1947 w Moskwie, Leningradzie, Bukareszcie i Bratysławie; w 1950 na weneckiej Biennale. W roku 1949 i 1956 odbyły się dwie indywidualne wystawy retrospektywne jego dzieł w Lublanie. Uczestniczył w „Salonie 56” w Rijecie i w Dubrowniku. Mieszka w Lublanie.

Kos pozostaje całkowicie pod wpływem natury i z niej czerpie wszystkie formy i barwy dla swych płócien, choć buduje z elementów świata obiektywnego: świata swojego, trwałego, odpowiadającego świadomie założonemu porządkowi kompozycji. Zainteresowanie jego kieruje się ku życiu we wszystkich jego aspektach. Przyciąga go portret w którym umie, właściwie używając środków malarskich i stosując surową analizę walorów duchowych i fizycznych, ukazać wewnętrzny świat modela.

1. Martwa natura ze szklankami, 1954, olej 56,5 x 60
2. Martwa natura na stole, 1956, olej 76 x 92
3. Martwa natura z przekrojonym jabłkiem, 1956, olej 98,5 x 96

GOJMIR ANTON KOS — Martwa natura z przekrojonym jabłkiem, 1956

Stane Kregar

Urodzony w Lublanie w roku 1903. Po ukończeniu studiów w Akademii praskiej podróżował po Włoszech, Francji i Szwajcarii w latach 1936, 1937, 1938 i 1952, aby jak najbardziej poszerzyć swe wiadomości w dziedzinie sztuki. Wystawiał na licznych wystawach: w Lublanie od 1935 do 1953 roku, w Pradze w 1934, 1937 i 1938 roku, w latach 1938 i 1953 w Zagrzebiu oraz Belgradzie; w Rzymie w 1937 i 1953 roku, w Paryżu w roku 1947 — w tym samym roku w Moskwie, Leningradzie, Budapeszcie, Bukareszcie, Warszawie; w W Trieście w 1951 roku, w Atenach i Stambule w 1953 roku. Dzieła jego wystawione były również na wystawie „50 lat malarstwa jugosłowiańskiego”, otwartej w Zagrzebiu i Lublanie w 1953 roku i w roku następnym w Belgradzie. Jego wystawa indywidualna miała miejsce w roku 1956. Uczestniczył w Dubrowniku i Rijece w „Salonie 56”.

Kregar przeszedł od oryginalnego w koncepcji i sentymalnego w nastroju malarstwa surrealizmu do czystego kubizmu.

W obecnej fazie twórczości zwrócił się tematycznie do przeszłości do tzw. „świata wspomnień” tworząc jego wizję przy zastosowaniu maksymalnej oszczędności barw.

1. Akrobaci, 1956, olej, 81,5 x 100
2. W ogródku, 1956, olej, 61 x 90
3. Cavtat, 1956, olej, 61 x 90
4. Na pszenicznym polu, 1956, olej, 81 x 100

STANE KREGAR — Cavtat, 1956

Petar Lubarda

Urodzony w roku 1905 w Ljubotinji (Czarnogórze). Po ukończeniu szkoły sztuki w Belgradzie wyjechał do Paryża, gdzie przebywał do roku 1932. Wystawiał w „Salonie niezależnych”, następnie w Rzymie, oraz na innych międzynarodowych wystawach sztuki. Na wystawie światowej w Paryżu w roku 1937 uzyskał „Grand Prix”. Uzyskał nagrodę również na wystawie w Hadze w roku 1940. Brał udział w Biennale w Wenecji w roku 1950. Nagrodzony na Biennale w San Paulo (Brazylia — w roku 1953) — i na Biennale w Tokio w roku 1955. Po wojnie wystawiał indywidualnie w Belgradzie w roku 1951, w Paryżu w 1951 i 1954 i w Londynie w 1955 roku. Mieszka w Belgradzie.

Lubarda poprzez fovizm przeszedł od realizmu do abstracyjnego ekspresjonizmu. Malował portrety, pejzaże, martwe natury i kompozycje figuralne. Jego nowy rodzaj ekspresji jest logiczną konsekwencją poprzednich doświadczeń. Znajduje źródła inspiracji w ojczystym kamienistym pejzażu czarnogórskim, surowym i monumentalnym. Sztuka Lubarda jest imponująca i sugestywna a treść plastycznych harmonii — różnorodna.

1. Noc w Czarnogórze, 1951, olej, 81 x 100
2. Zariacz, 1952, olej, 49 x 97
3. Morze Śródziemne, 1952, olej, 114 x 146
4. Melancholijna rapsodia, 1955, olej, 153 x 142,5

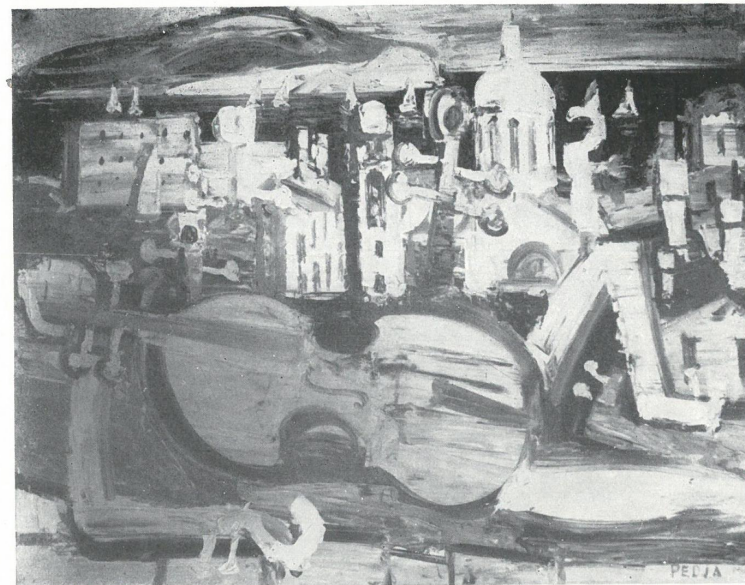
PETAR LUBARDA — Noc w Czarnogórze, 1951

Predrag Milosavljević

Urodzony w Luznicach, (Serbia) w roku 1908. Po studiach prawniczych wstąpił do służby dyplomatycznej pracując w Paryżu, Madrycie i Londynie. Wystawia od roku 1929. Na wystawie światowej w Paryżu w roku 1937 przyznano mu „Grand Prix”. Uczestniczył w Biennale w Wenecji w 1940 i 1952 roku. Wystawiał indywidualnie w Paryżu, Londynie (1943) i Brukseli (1955). W Jugosławii odbywają się często jego wystawy indywidualne, a prócz tego artysta bierze żywy udział w wystawach zbiorowych. Milosavljević znany jest również z twórczości literackiej jako autor rozmyślań poetyckich na temat sztuki. Mieszka i pracuje w Belgradzie.

Malarstwo Milosavljevicia cechuje subtelny liryzm. Wspomnienie przeszłości, które jest zasadniczym elementem jego sztuki, wyraża się w proustowskiej niemal zadumie. Lubi malować stare klasztory serbskie, Dubrownik, stare dachy paryskie, dziewczęta z kwiatami, pejzaże i martwe natury.

1. Portret kobiety, 1954, olej, 100 x 80
2. Do słońca, 1956, olej, 89,5 x 116
3. Koncert w Dubrowniku, 1956, olej 89 x 116
4. Łuk Triumfalny, 1956, olej, 89 x 116

PREDRAG MILOSAVLJEVIĆ — Do słońca, 1956

Milo Milunović

Urodzony w Cetinje (Czarnogórze) w roku 1897. Studiował malarstwo we Florencji od 1912 do 1914 roku. Po zakończeniu wojny wyjechał do Paryża, gdzie przebywał przez 10 lat uczestnicząc w licznych wystawach sztuki. W roku 1938 brał udział w wystawie „Szkoły Paryskiej” w Wenecji. Wystawiał indywidualnie w latach 1928, 1929, 1931. W roku 1932 przeniósł się do Belgradu i tam podobnie jak w innych miastach odbywają się również jego wystawy indywidualne. Za granicą wystawiał w Amsterdamie, Brukseli, Nowym Jorku, Los Angeles i na Biennale w Wenecji w roku 1940. Był wielokrotnie nagradzany, między innymi przyznano mu „Grand Prix” na wystawie światowej w Paryżu w roku 1937. Jest członkiem serbskiej Akademii Nauk. Mieszka w Belgradzie i wykłada na Akademii Sztuk Pięknych.

Milunović reprezentuje klasyczną równowagę przez umiejętne połączenie w sztuce narodowej elementów intelektualnej nowoczesności z siłą natchnienia i znakomitą opanowaniem techniki malarskiej.

1. Cytryny, 1951, tempera, 84,5 x 64,5
2. Chłopiec z siecią rybacką, 1953, olej-tempera, 145 x 115
3. Martwa natura, 1951, olej-tempera, 65 x 80
4. Czajka, 1954, olej, 71,5 x 100

MILO MILUNOVIĆ — Martwa natura, 1951

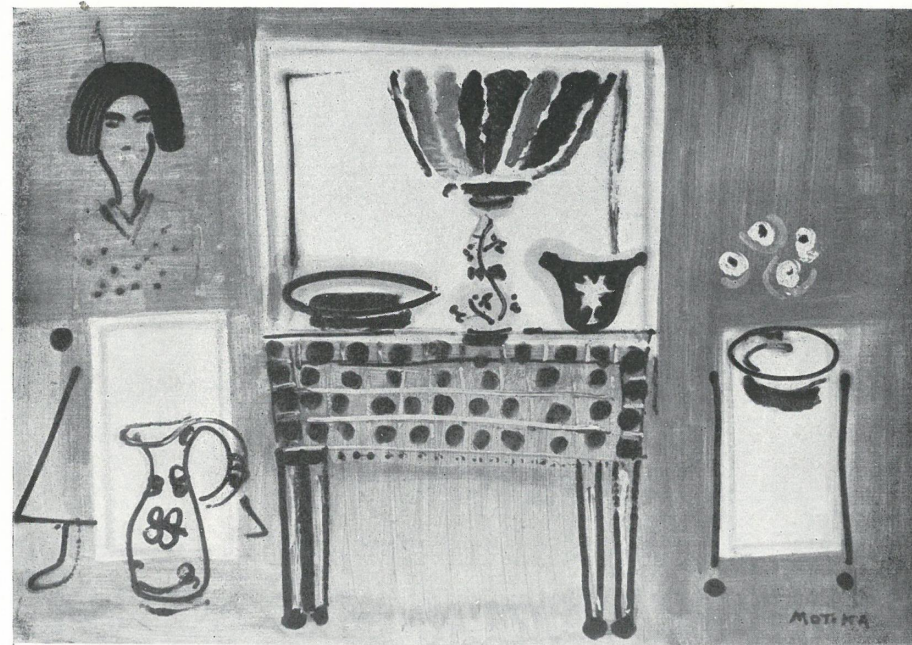

Antun Motika

Urodzony w Poli w roku 1902. Kontynuował studia w Paryżu. Po ukończeniu Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu, interesuje się poza malarstwem również ceramiką i plastyką szkła. Wystawiał wiele razy w Zagrzebiu, Lublanie, Salzburgu, Splicie, na Biennale w Wenecji i w „Salonie 56” w Dubrowniku. Dzieła jego znajdują się w wielu galeriach sztuki nowoczesnej w kraju i za granicą. Mieszka w Zagrzebiu, gdzie wykłada na Akademii Sztuki Stosowanej.

W pierwszych jego dziełach wyczuwa się szlachetny i subtelny liryzm, którym przepaja barwę i kompozycję swych płócien.

1. Atelier, 1956, olej, 66 x 96
2. Kompozycja, 1956, olej, 100 x 70
3. Wnętrze, 1956, olej, 70 x 100

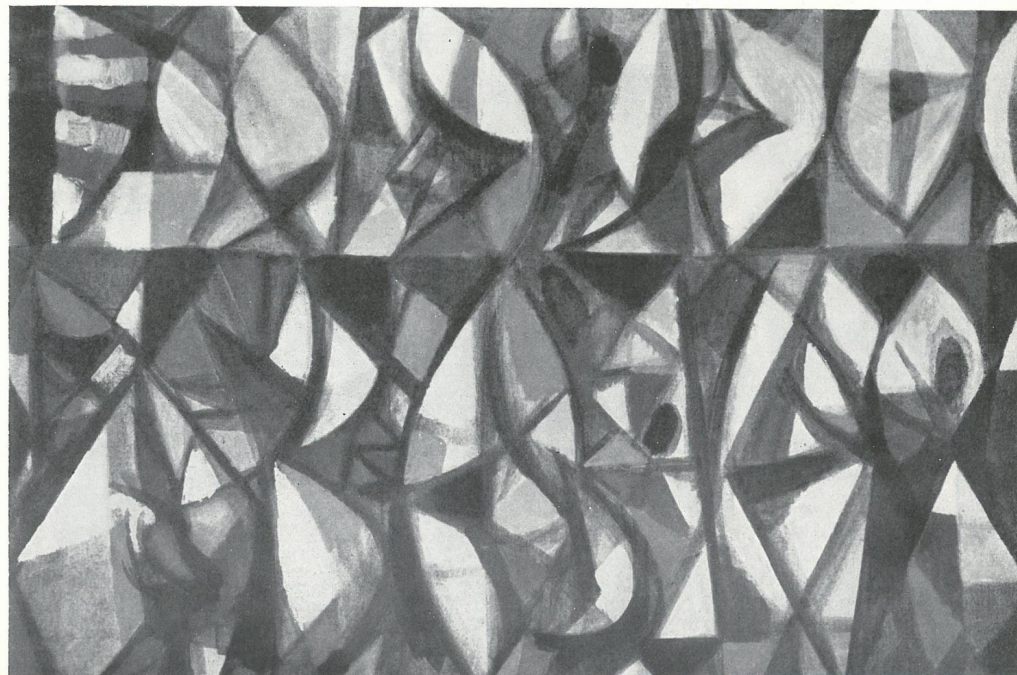
ANTUN MOTIKA — Wnętrze, 1956

Edo Murtić

Urodzony w Wielkiej Pisanicy w roku 1921. Po ukończeniu Szkoły Sztuk Zdobniczych przeszedł do Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu, przez pewien czas był uczniem Fetara Dobrovicia w Belgradzie. Po raz pierwszy uczestniczył w wystawie malarzy-partyzantów, w czasie wojny o wyzwolenie narodowe. Po wyzwoleniu wystawiał na wielu wystawach indywidualnych i zbiorowych w kraju i za granicą (Praga, Moskwa, Leningrad, Warszawa, Bukareszt, Nowy Jork, Los Angeles, San Pedro, Bruksela). W roku 1954 wziął udział w Biennale w Tokio. W roku 1948 zdobył pierwszą nagrodę malarską Republiki chorwackiej. Wykonane przez artystę malowidła ścienne o dużych rozmiarach oraz różne prace w dziedzinie sztuki stosowanej (afisze, ceramika) cieszyły się dużym powodzeniem. Dzieła jego znajdują się w licznych zbiorach i galeriach nowoczesnych w Jugosławii i za granicą.

Dzięki swej dużej wrażliwości, intuicji i zdolności pojmowania, ukazuje w swej sztuce doskonałą równowagę między rzeczywistością a abstrakcją. Murtić nie zrywa łączności z formami świata organicznego, starając się uniknąć niewolniczego naśladownictwa.

1. Refleksy, 1955, olej, 97 x 130
2. Wspomnienie, 1955, olej, 130 x 88
3. Muzyka morza, 1955, olej, 97 x 130
4. Pies i ryba, 1955, olej, 60 x 80

Oton Postrużnik

Urodził się w roku 1900 w Pregradzie. Studiował w Zagrzebiu, Pradze i Paryżu. W życie artystyczne wkroczył wraz z Tabakoviciem i grupą sześciu artystów na wystawie sztuki w roku 1926, gdzie wystawił rysunki o problematyce społecznej. Był jednym z założycieli grupy „Zemlja”. Uczestniczył w rozlicznych wystawach w Zagrzebiu, Belgradzie i Lublanie. Wraz z malarzami-partyzantami z kręgu stowarzyszenia artystów chorwackich i obok innych artystów jugosłowiańskich wystawiał w wielu miastach: w Filadelfii, Barcelonie, Londynie, Faryżu, Warszawie, Krakowie, Pradze, Moskwie, Leningradzie i Zurichu. Wystawy indywidualne artysty odbyły się w Lizbonie w roku 1936, w Zagrzebiu w roku 1937, 1946, 1948, 1951, 1952, 1955 i w Belgradzie w roku 1955. Postrużnik interesując się również ceramiką, w roku 1955 uczestniczył w Międzynarodowej Wystawie Ceramiki w Cannes.

Dzieła jego znajdują się w wielu zbiorach prywatnych i państwowych galeriach sztuki współczesnej w kraju i zagranicą.

Postrużnik czerpie swe motywy z krajobrazu Dalmacji. Kolorysta, w formie dąży do prostoty. Pozostaje zawsze wierny wynajdywaniu najlepszej proporcji między rysunkiem, kolorem i płaszczyzną, dzięki czemu płótna jego, w harmonii tych trzech elementów nacechowane są lirycznym nastrojem.

1. Obląkana kobieta, 1954, olej 100 x 80,5
2. Domy o zachodzie słońca, 1954, olej, 70 x 89,5
3. Noc księżycowa, 1955, olej, 69 x 90

OTON POSTRUŻNIK — Noc księżycowa, 1955

Marij Pregelj

MARIJ PREGELJ — Martwa natura z kartami do gry, 1954

Urodzony w Kranj w roku 1913. Studiował w Akademii w Zagrzebiu u profesorów Mujadzicia, Klijakovicia. Podróżował po Włoszech i przez jakiś czas mieszkał w Paryżu. W czasie ostatniej wojny był w niewoli, najpierw włoskiej, a następnie niemieckiej. Wystawiał w Lublanie, Zagrzebiu, Belgradzie, Cetinje. W roku 1947 — w Moskwie, Leningradzie, Warszawie; uczestniczył w wystawach w Paryżu i Trieście oraz wystawie zbiorowej „50 lat malarstwa jugosłowiańskiego”, zorganizowanej w Zagrzebiu, Lublanie i Belgradzie. Ponadto brał udział w wystawach w Tokio w roku 1955, w Rijece w „Salonie 56” i w XXVIII Biennale w Wenecji.

Pregelj przerwał swój początkowy okres realizmu, by wykonać ilustracje do Iliady i Odysei Homera; ta praca nasunęła mu nowe idee twórcze, które uźródłowiły się w jego obrazach i grafice w bardziej zwartej strukturze kompozycyjnej, uwolnionej od wpływów romantycznych. Dąży on do ikonograficznej czystości obrazu i jasności kompozycji. Zainteresowanie absolutnymi walorami koloru dyktuje mu skalę chromatyczną ostatnich płócien.

1. Dziecko na ulicy, 1953, olej, 92 x 69
2. Łódzie, 1954, olej, 65 x 92
3. Martwa natura z kartami do gry, 1954, olej, 116 x 89

Miodrag Protić

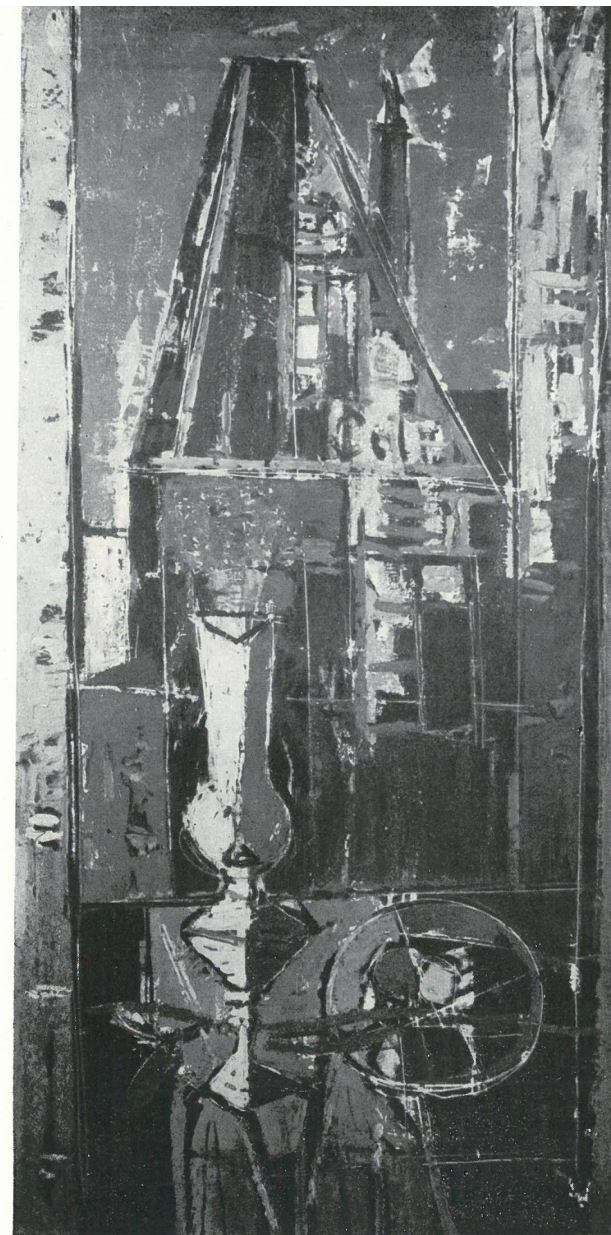
Urodzony w roku 1912 w Vrnjačka Banja w Serbii. Studiował prawo. Następnie przez pewien czas uczył się malarstwa w prywatnej szkole w Belgradzie. Poświęcił się krytyce artystycznej i estetyce.

W życie artystyczne wszedł w roku 1946 i od tego czasu uczestniczył w licznych wystawach w kraju i za granicą, wystawiając swoje prace na Biennale w Aleksandrii, w Tokio i na XXVIII Biennale w Wenecji, w roku 1956, gdzie otrzymał nagrodę UNESCO.

W tymże roku zorganizowano mu w Belgradzie, mieście przez niego zamieszkałym, wystawę indywidualną.

Protić jest bezwzględnym przeciwnikiem ulegania chwilowemu impulsom. Dąży w swych obrazach do syntezy intelektu i uczucia. Na niedawnej Biennale w Wenecji Lionello Venturi mówiąc o artystach jugosłowiańskich podziwiał w obrazach Protića kolor i nastrój liryzmu osobistego.

1. Motyw ze starego Paryża, 1954, olej, 140 x 69
2. Martwa natura, 1955, olej, 72 x 92
3. Lampa, 1954, olej, 43 x 51

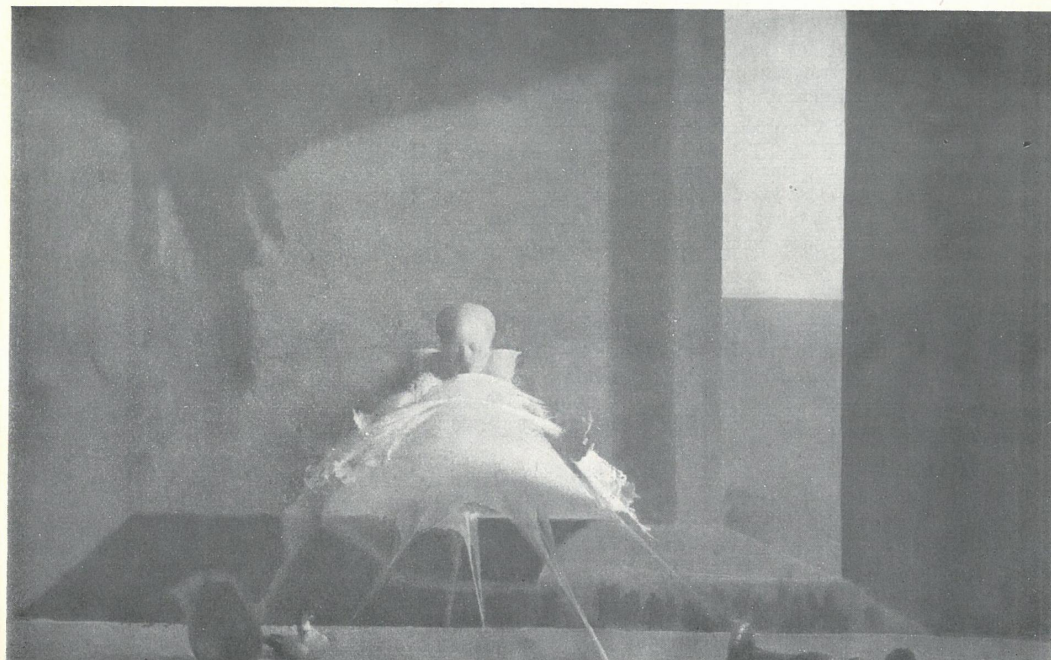
MIODRAG PROTIĆ — Motyw ze starego Paryża, 1954

Milenko Stanić

Urodzony w roku 1926 w Waraždynie. Ukończył studia malarskie w roku 1952 w Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu i w tymże roku wystawiał wspólnie z Josipem Vanista. W roku 1954 reprezentował się na wystawie indywidualnej w Belgradzie. W roku 1955 uczestniczył w wystawie sztuki z grupą „Petorica”. Wraz z innymi artystami jugosłowiańskimi wystawiał w New Delhi, Atenach, Ankarze, Tel Avivie, Kairze, Aleksandrii, Lionie, Marsylii, Nancy, Genewie, Sztokholmie, Mediolanie i Bukareszcie.

Stanić czerpie motywy dla swych płócien z otaczającej go ciszy równin i atmosfery barokowego wnętrza. Jego dzieła emanują lirycznym pięknem odczucia przeszłości, wywołującym u wrażliwego widza uczucia nieokreślonej tęsknoty. Wariacje odcieni w jego płótnach uzupełnia w sposób doskonały ich bogata treść.

1. Sen, 1952, olej, 53 x 76,5
2. Pieśń miłosna, 1954, olej, 52 x 68
3. Ulica w Waraždynie, 1956, olej, 61,5 x 85
4. Gracze, 1956, olej, 63,5 x 87,5

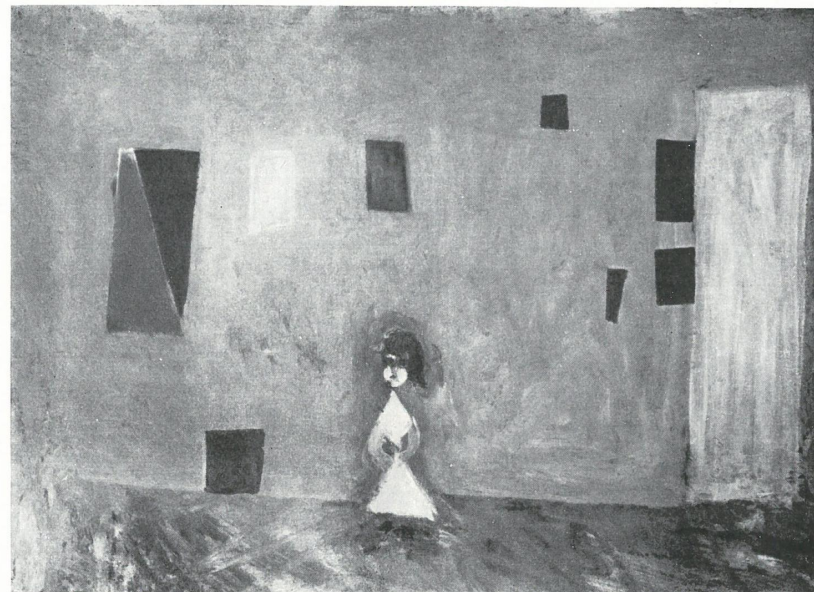

Gabrijel Stupica

Urodzony w roku 1913 w Dražgoše (Słowenia). Uczęszczał do Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu, gdzie profesorem jego był od roku 1931 do 1945 mistrz Ljubo Babić. Wiele czasu i uwagi poświęcił studiowaniu dzieł Raccia i Kralievicia, przedwcześnie zmarłych zwolenników pleneru. Od wyzwolenia wykłada w Akademii Sztuki w Lublanie, w której jest obecnie rektorem. Brał udział we wszystkich ważniejszych krajowych wystawach sztuki. W roku 1947 wystawiał w Bukareszcie, Bratysławie, Moskwie, Leningradzie i Warszawie. Uczestniczył w weneckiej Biennale w roku 1952, w „Salonie 56” w Rijece i w wystawie artystów jugosłowiańskich w Dubrowniku. Na „Salonie 56” w Rijece otrzymał nagrodę malarską.

Twórczość Stupicy początkowo realistyczna rozwija się z czasem w kierunku ekspresjonizmu. Najchętniej maluje wnętrza, w których za pomocą środków malarskich (ciemne tła płócien) osiąga nastrój pełen psychologicznego dramatyzmu. Przy przedstawianiu coraz to nowych problemów psychicznych malarz starannie dobiera wyważony i zrównoważony koloryt odpowiadający zamierzonemu stopniowi ekspresyjności.

1. Wnętrze, 1953, olej, 61,5 x 83,5
2. Dziecko we wnętrzu, 1956, olej 51 x 70
3. Zabawki, I, 1953, olej, 96 x 145
4. Autoportret z dzieckiem, 1956, olej, 160 x 98,5
5. Dziecko z wachlarzem, 1956, olej, 56,5 x 46,5

GABRIJEL STUPICA — Dziecko we wnętrzu, 1956

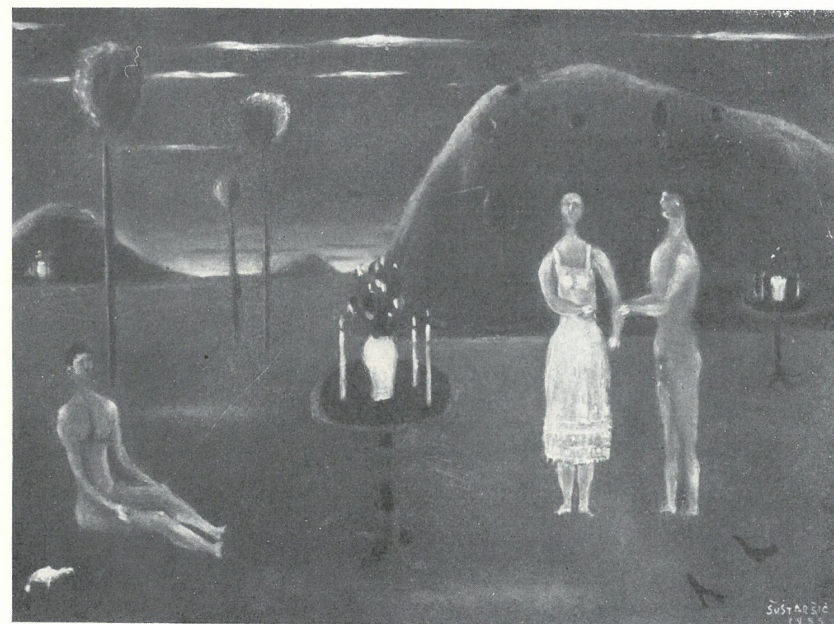
Marko Šuštaršič

Urodzony w Cerknicy koło Rakek w roku 1927. W czasie okupacji mieszkał w Serbii. Po wojnie studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Lublanie i w Szkole Malarstwa Ściennego. Wystawiał w Lublanie, Mariborze, Zagrzebiu, Belgradzie, Dubrowniku, Rijece i Seżanie.

Świat artystyczny Šuštaršicia opiera się na symbiozie założeń artystycznych średniowiecza z metafizycznym prymitywizmem włoskim, w której skala odcieni w harmonijnym połączeniu z tematyczną stroną obrazu, stwarza atmosferę odpowiadającą celom zasadniczym artysty.

1. Zaręczyny, 1955, olej, 59,5 x 81,5
2. Powódź, 1955, olej,
3. Martwa natura, 1955, olej 33 x 46

MARKO ŠUŠTARŠIČ — Zaręczyny, 1955

Marino Tartaglia

Dalmatyńczyk z pochodzenia, urodził się w Zagrzebiu w roku 1894. Studiował malarstwo we Włoszech, gdzie wystawiał po raz pierwszy na „Wystawie Niezależnych”, otwartej w roku 1918 w Rzymie (Carrà, De Chirico, Soffici, Prampolini). Powróciwszy do ojczyzny brał udział w wielu wystawach sztuki organizowanych w Jugosławii i za granicą. Wystawiał w Wenecji, Rzymie, Paryżu, Barcelonie i Londynie wraz z innymi artystami awangardy.

Obecnie wykłada na Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu. W ostatnim okresie zdaje się poszukiwać wyrazu dla syntezy swych doświadczeń.

Początkowo ekspresjonista, szczególnie w czasie pobytu w Rzymie, zaliczał się następnie do pionierów współczesnej sztuki jugosłowiańskiej. W późniejszym etapie swej pracy artystycznej ulega wpływowi kubizmu. Najwięcej uwagi poświęca zagadnieniu budowy przestrzeni w swych obrazach, posługując się niezwykle subtelną paletą barw.

1. Autoportret, 1917, olej, 34 x 18
2. Wnętrze, 1930, olej, 81,5 x 99,5
3. Motyw zimowy, 1955, olej 28 x 33

MARINO TARTAGLIA — Wnętrze, 1930

Lazar Vujaklija

Urodzony w Wiedniu, w roku 1914. Przez pewien czas pracował jako introligator w drukarni, uczęszczając jednocześnie na wieczorowe kursy rysunku i malarstwa dla amatorów. Młodzi artyści zwrócili uwagę na jego uzdolnienia i wciągnęli go do życia artystycznego Belgradu. Wystawiał indywidualnie w roku 1952 i 1954 oraz uczestniczył w wielu wystawach sztuki w kraju i za granicą (w weneckiej Biennale w 1956). Znany również jako rysownik. Mieszka i pracuje w Belgradzie.

Sztuka Vujakliji jest patetyczna i świeża zarazem. Artysta często czerpie natchnienie z średniowiecznych pomników religijnej sekty „Bogomilów”. Oddalając się od kompozycji figuralnej i pejzażowej, sztuka jego zbliża się powoli do subiektywnej abstrakcji.

1. Pejzaż, 1955, olej, 86 x 100
2. Myśliwy, 1955, olej, 95 x 110
3. Sen myśliwego, 1955, olej, 120 x 130

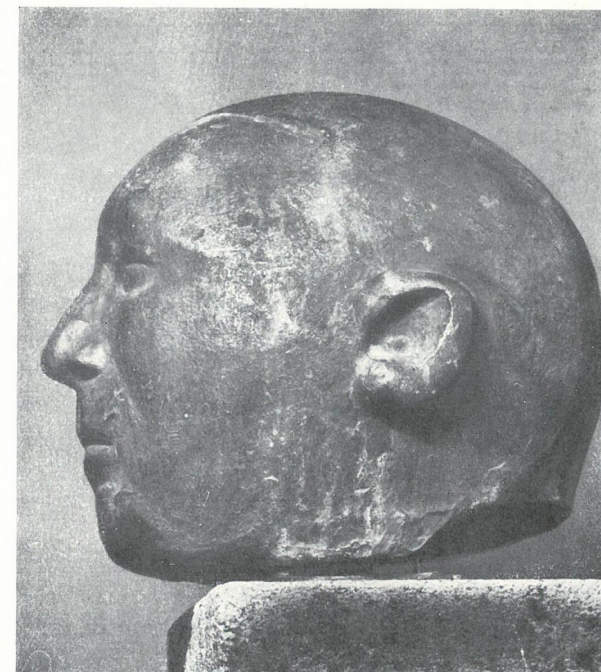

Kosta Angeli Radovani

Urodzony w roku 1916 w Londynie. Studiował rzeźbę w Brera i na kursie specjalnym Akademii w Zagrzebiu. Wystawia od 1937 r.; uczestnicząc w wystawach zbiorowych w kraju i za granicą (Moskwa, Leningrad, Warszawa). Jego wystawa indywidualna odbyła się w Zagrzebiu w roku 1952, uczestniczył w Biennale w Wenecji i w roku 1955 w Biennale w Aleksandrii. W roku 1954 wystawił swe rysunki na wystawie w Arbon. W roku 1949 uzyskał drugą nagrodę rzeźbiarską Rządu Jugosłowiańskiego za pomnik poległych wystawiony w Breżice. Wykłada w Akademii Sztuk Plastycznych w Zagrzebiu.

Tworzy zgodnie z tendencjami współczesnej rzeźby, upraszczając nieco środki wyrazu, szukając jej wymowy w odnalezieniu odpowiednich proporcji. Pociągają go zwłaszcza rzeźby małe, lecz jest również autorem dzieł monumentalnych.

1. Portret pisarza, 1953, brąz, 24 cm
2. Postać siedząca, 1953, terakota, 66 cm
3. Portret kobiety, 1954, terakota, 25 cm

KOSTA ANGELI RADOVANI — Portret pisarza 1953

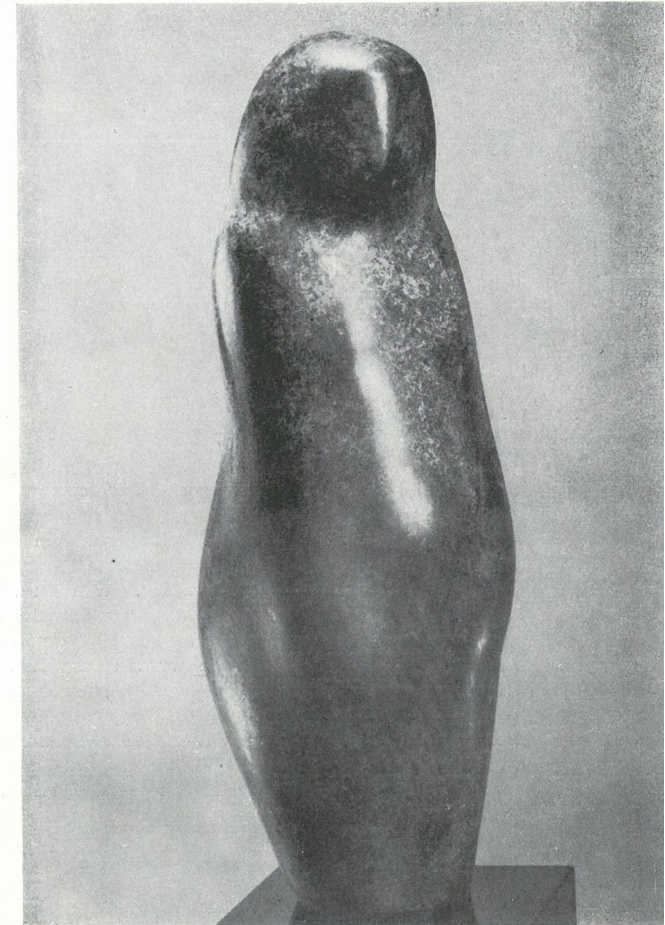
Vojin Bakić

Urodzony w Bjelovar w roku 1915. Studiował rzeźbę w Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu i na kursie specjalnym prowadzonym przez prof. Kršinića. Zadebiutował w roku 1940. Od tego czasu rzeźbi liczne pomniki i popiersia znanych osobistości. Od 1945 wystawiał swoje dzieła na wszystkich wystawach sztuki w kraju oraz za granicą: w Moskwie, Leningradzie, Warszawie, Pradze, Mediolanie; uczestniczył w Biennale w Wenecji w latach 1950 i 1956 i w Biennale w Aleksandrii w roku 1955, gdzie otrzymał drugą nagrodę w dziale rzeźby. W roku 1950 za swą twórczość rzeźbiarską uzyskał nagrodę Rządu Republiki Chorwackiej.

Dzieła jego znajdują się we wszystkich galeriach sztuki współczesnej w Jugosławii. Liczne jego prace zakupione zostały przez galerie sztuki różnych krajów.

Dynamiczna synteza rzeźby Bakićcia wywodzi się zawsze z rzeczywistości; w swoim procesie twórczym dochodzi artysta do abstrakcjonizmu, nie tracąc jednak nigdy kontaktu z przedmiotem i zdobytym doświadczeniem.

1. Postać leżąca, 1954, brąz, dł. 120 cm, wys. 148,5 cm
2. Kobieta, 1955, brąz, wys. 48,5 cm
3. Plecy, 1955, marmur, wys. 60 cm

VOJIN BAKIĆ — Kobieta, 1955

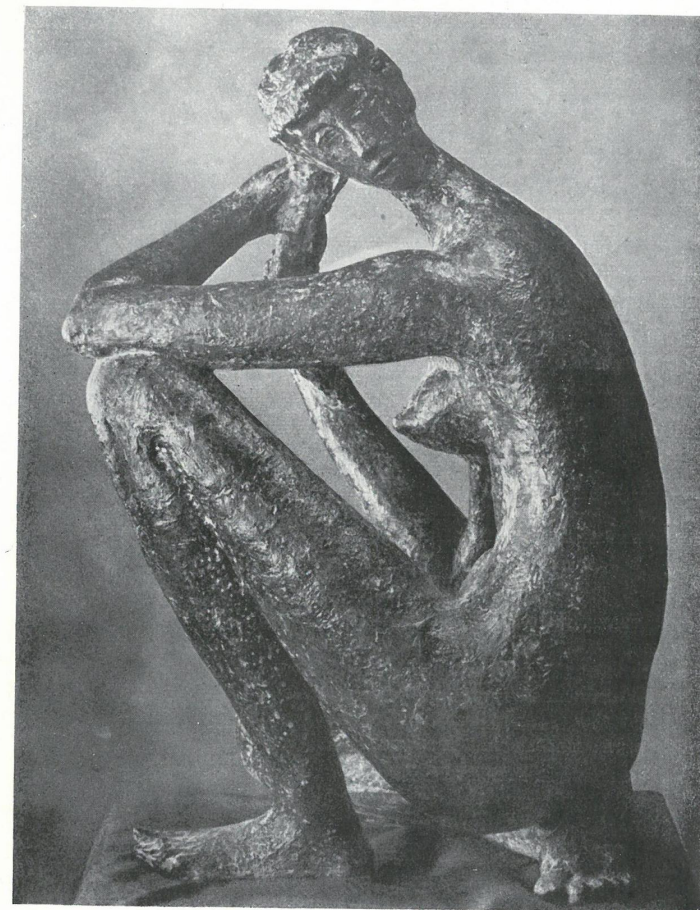
Stojan Batić

STOJAN BATIĆ — Dziewczyna z warkoczem, 1956

Urodzony w Trbovlje w Słowenii w roku 1925. Uczęszczał do szkoły w Trbovlje. Podczas wojny po dwuletniej pracy w zawodzie górnika walczył w oddziałach partyzanckich. Po wyzwoleniu studiował w Akademii Sztuki w Lublanie, pod kierunkiem prof. Borysa Kalina i Franciszka Smerdy, następnie ukończył dwuletni specjalny kurs rzeźby. W roku 1952 zyskała powodzenie jego wystawa indywidualna w małej galerii w Lublanie, zaś w dwa lata później zaprezentował się w Mariborze wraz z rysownikiem Riko Depenjak. W roku 1955 wystawił swe prace w pawilonie Jakopiča w Lublanie wraz z malarzem Borysem Kobe. Uczestniczył w Biennale w Aleksandrii w roku 1955 i w „Salonie 56” w Rijece. Dzieła swe wystawiał na różnych wystawach sztuki. Mieszka w Lublanie.

Batić ciąży wyraźnie ku rzeźbie małych proporcji, która umożliwia szczerą intymną wypowiedź artystyczną. Dąży do opanowania przestrzeni i przewyciężenia kontrastów światłocieniowych. Dla realizacji swych zamierzeń używa przede wszystkim brązu albo też terakoty.

1. Dziewczyna z warkoczem, 1956, brąz, wys. 56 cm
2. Tancerka, 1956, brąz, wys. 24 cm

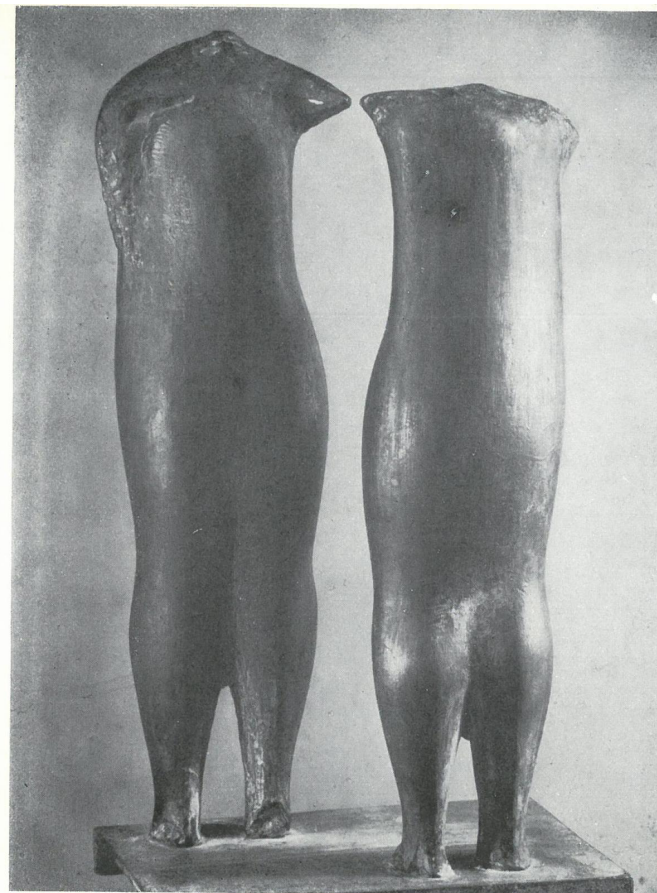
Dušan Džamonja

Urodzony w roku 1928 w Strumicy. Studiował rzeźbę w Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu. Po jej ukończeniu w roku 1951, pracował przez dwa lata w państwowej pracowni rzeźby. Był uczniem malarza Hegedušicia. W roku 1953 zaprezentował część swych prac na wystawie Stowarzyszenia Artystów Chorwackich.

W roku 1954 odbyły się jego wystawy indywidualne w Zagrzebiu i Belgradzie. Uczestniczył w Biennale w Wenecji. W roku 1954 wystawił prace graficzne na Salonie Brukselskim, a także niektóre dzieła plastyczne na Biennale w Aleksandrii (1955). Bierze udział w wystawach organizowanych w Mediolanie i Paryżu.

Džamonja należy do młodszego pokolenia. Skłaniając się ku syntetycznym formom współczesnym próbuje utworować sobie drogę do nowoczesnej rzeźby, choć w zasadzie nie jest abstrakcjonistą. Džamonja wykorzystuje abstrakcjonizm jako teorię w poszukiwaniu czystej formy.

1. Kompozycja, 1956, brąz, 49 cm
2. Popiersie, 1955, brąz, 50 cm

DUŠAN DŽAMONJA — Kompozycja, 1956

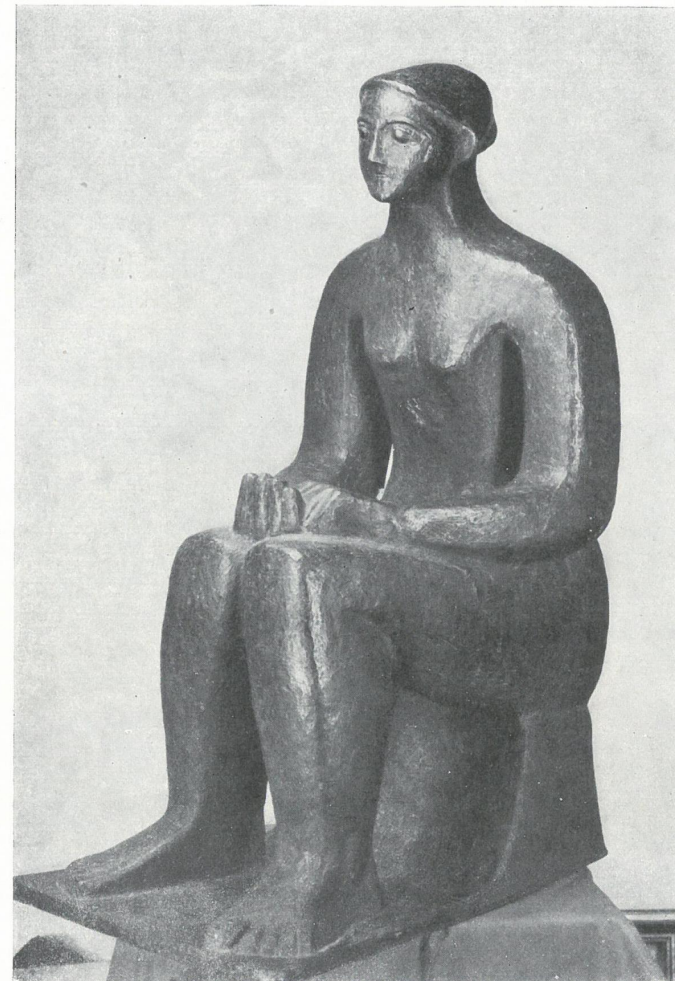
Olga Jančić

Urodzona w Bitolj w roku 1929. W roku 1949 uzyskała dyplom ukończenia Akademii Sztuk Pięknych w Belgradzie. Od 1950 do 1955 roku była uczennicą znanego rzeźbiarza Tomo Rosandić. Po raz pierwszy zaprezentowała swe prace w roku 1949. Należała do grupy artystów jugosłowiańskich, którzy uczestniczyli w pierwszym Biennale Sztuki Śródziemnomorskiej w Aleksandrii, i w roku 1956 wystawiała na Wystawie Malarstwa i Rzeźby Jugosłowiańskiej w Mediolanie

Olga Jančić tworzy w oparciu o najlepsze tradycje współczesnej rzeźby jugosłowiańskiej. W poszukiwaniu własnego wyrazu uległa wpływowi średniowiecznej rzeźby słowiańskiej, zachowując jednak silną i wyrazistą osobowość artystyczną. Zajmuje się rzeźbą portretową i statuaryczną oraz szkicami pomników.

1. Kobieta płacząca, 1953, drzewo, wys. 50 cm
2. Kobieta siedząca, 1955, brąz, wys. 75 cm
3. Głowa, 1956, brąz, wys. 20 cm

OLGA JANCIC — Kobieta siedząca, 1955

Olga Jevrić

Urodzona w Belgradzie w 1924 roku. W roku 1948 ukończyła studia w Akademii Sztuk Pięknych w Belgradzie i w tymże roku wystawiła po raz pierwszy zyskując uznanie dla swych prac. W roku 1956 uczestniczyła w I Międzynarodowej Wystawie Rzeźby w ogrodzie Muzeum Rodina w Paryżu.

Olga Jevrić rozwija swój talent w oparciu o tradycję współczesnej rzeźby jugosłowiańskiej. W ostatnich latach uzyskała dobre wyniki w portrecie. Obecnie poświęca się zagadnieniom rzeźby w architekturze i urbanistyce.

1. Model pomnika, 1955, kute żelazo, 38 cm
2. Portret rzeźbiarza Angelina Gatalica, 1955, terakota, 28 cm

OLGA JEVRIĆ — Model pomnika, 1955

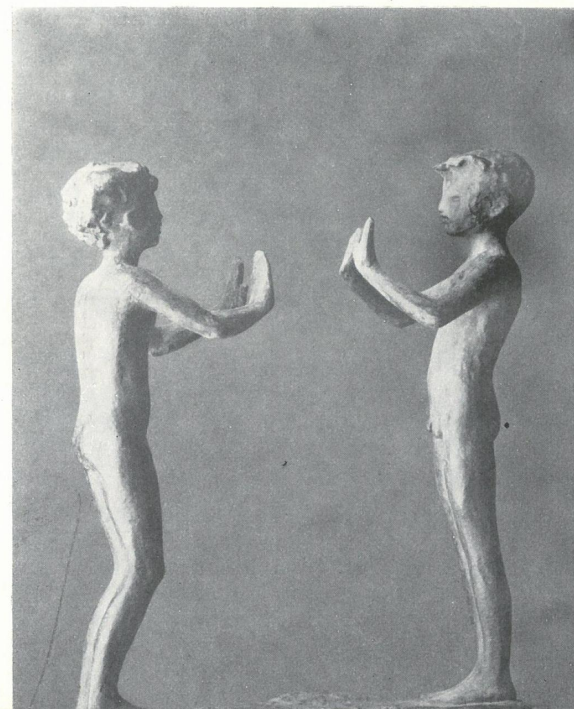
Zdenko Kalin

Urodzony w Solcano koło Goricji w roku 1911. Ukończył studia w Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu, gdzie mistrzami jego byli Frangés i Kršnić. Następnie uzupełniał studia we Włoszech i Francji. Brał udział w licznych wystawach w Lublanie, Mariborze, Cetine, Trieście i Gorycji. Jego dzieła wystawione były na wystawie artystów jugosłowiańskich w Paryżu w roku 1946. W roku 1947 brał udział w wystawach zorganizowanych w Moskwie, Leningradzie, Warszawie, Pradze, Bratysławie i Budapeszcie. W roku 1951 w Lublanie. W Weneckiej Biennale uczestniczył w roku 1952. Wystawiał na „Salonie 56” w Rijece Mieszka i pracuje w Lublanie.

Pierwszy okres twórczości Kalina charakteryzowało dążenie do wydobywania pełnej bryły przedmiotu, które ustępuje potem na rzecz linearyzmu i konturowości. Linearyzm jego ostatnich dzieł uwydatnia się zarówno w małych jak i monumentalnych kompozycjach.

1. Zabawy dziecięce II, 1952, brąz, wys. 33,5 cm
2. Zabawy dziecięce IV, 1953, brąz, wys. 36 cm.

ZDENKO KALIN — Zabawy dziecięce IV, 1953

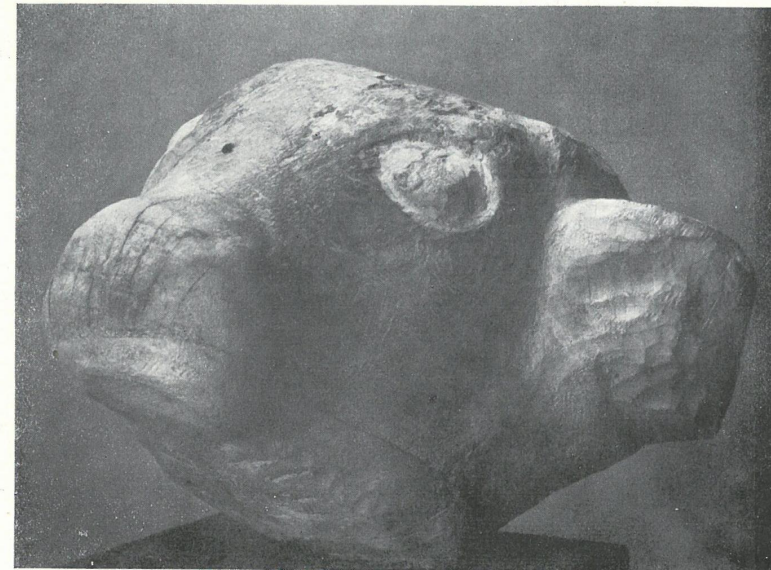

Ksenija Kantoci

Urodzona w Trebinje w roku 1909. Studiowała rzeźbę w Akademii Sztuk Pięknych w Zagrzebiu i ukończyła ją w roku 1937. Po raz pierwszy wystawiała w roku 1940 na wystawie „Pół wieku sztuki chorwackiej”; rzeźby jej zyskały duże powodzenie. Od tego czasu uczestniczyła w wielu wystawach sztuki. Niezwykły sukces i przychylną krytykę uzyskała wystawa indywidualna prac artystki, otwarta w Zagrzebiu w roku 1955. Rzeźbiła różne pomniki. Prace jej znajdują się w szeregu galerii współczesnej sztuki jugosłowiańskiej.

Sztuka Kseni Kantoci opiera się na subtelnej, uczuciowej obserwacji, świata organicznego. Zdobyte doświadczenie wyraża w materiale, unikając powierzchniowych efektów.

1. Ciele, 1955, drzewo, wys. 22 cm
2. Kobieta, 1955, brąz, wys. 33

KSENIJA KANTOCI — Ciele, 1955

Karel Putrih

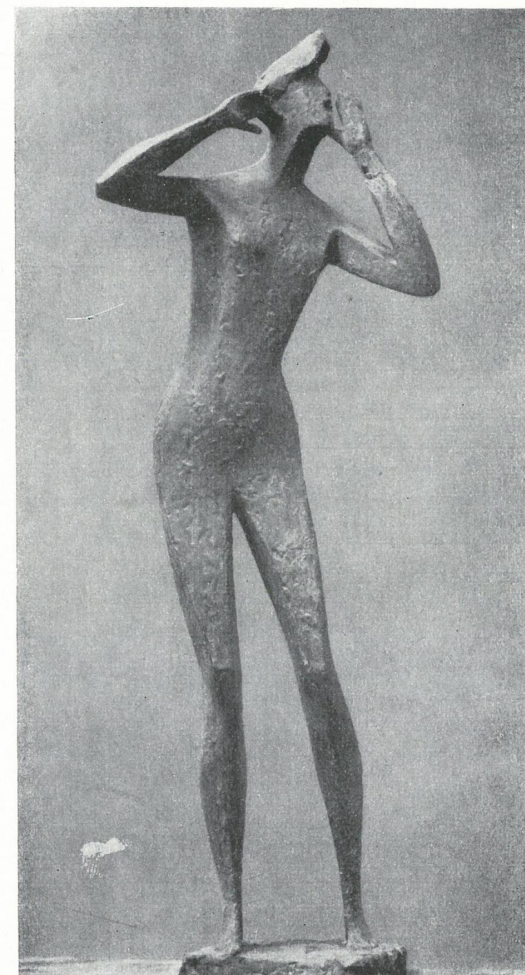
KAREL PUTRIH — Echo, 1954

Urodzony w Lublanie w roku 1910. Ukończył Akademię Sztuk Pięknych w Pradze, gdzie mistrzami jego byli Spanijel i Kafka. Wiedzę swą rozwijał wiele podróżując po Francji, Włoszech, Szwajcarii i Niemczech.

Wystawy jego prac organizowano często w Lublanie, Zagrzebiu, Belgradzie i Mariborze. W roku 1945 i w roku 1947 wystawiał w Trieście, Bukareszcie, Moskwie, Leningradzie i w Warszawie. Od roku 1949 wykłada w Akademii Sztuk Pięknych w Lublanie. Mieszka w Lublanie.

Putrih świadomie unika przedstawiania zewnętrznego podobieństwa przedmiotów. Pociąga go chęć wydobywania cech charakterystycznych materiału, w którym tworzy. Dba o porządek kompozycji i akcentuje funkcjonalność plastyczną, którą stale sobie przyswajają kierowany mocnym instynktem rzeźbiarskim.

1. Echo, 1954, brąz, wys. 39 cm
2. Miłośnik ptaków, 1954, brąz, wys. 99 cm

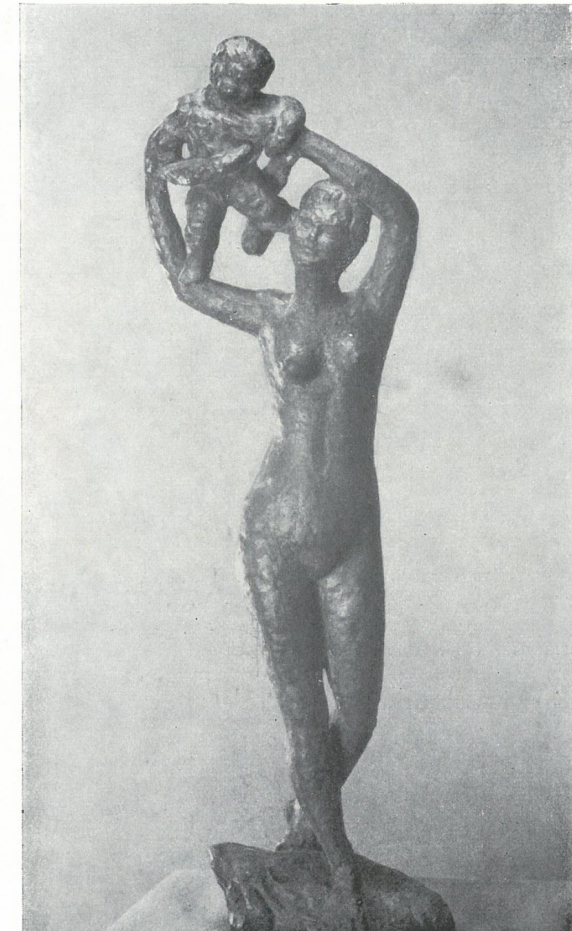

Sreten Stojanović

Urodzony w Prijedor (Bośnia) w roku 1898. Studiował rzeźbę w Wiedniu u Lewandowskiego i w Paryżu u Bourdelle'a. W czasie czteroletniego pobytu w Paryżu kilkakrotnie wystawiał. Brał udział w wielu wystawach w kraju i zagranicą: w Londynie, Barcelonie, Rzymie, Rotterdamie, Moskwie i w weneckiej Biennale w 1954 r. W okresie międzywojennym znany był w świecie literackim jako krytyk. Podczas minionej wojny oddał do druku książkę pt. „O sztuce i o artystach”. Jest członkiem serbskiej Akademii Nauk i rektorem Akademii Sztuk Pięknych w Belgradzie, gdzie mieszka i pracuje.

Stojanović jest jednym z pionierów współczesnej rzeźby jugosłowiańskiej. Zakres jego twórczości obejmuje rzeźbę kameralną i monumentalną. Szczególne miejsce wśród jego utworów zajmuje portret psychologiczny, który będąc nowoczesny w wyrazie, sięga jednocześnie do tradycji klasycznych.

1. Macierzyństwo, 1939, brąz, wys. 50 cm
2. Kobieta z wazą, 1940, brąz, wys. 43 cm

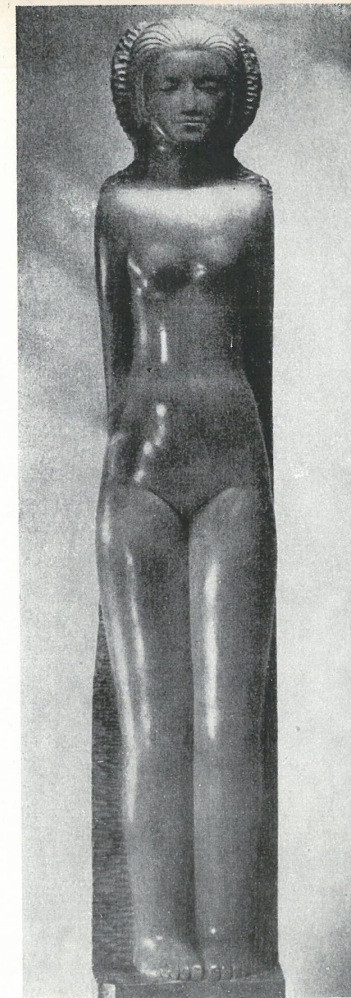
Risto Stijović

Urodzony w roku 1894 w Podgoricy w Czarnogórze. Do roku 1914 uczęszczał do szkoły sztuki w Belgradzie. Następnie studia kontynuował we Francji, początkowo w Marsylii, potem w Paryżu. Debiutował na paryskim „Salonie jesiennym” w roku 1919. Uczestniczył w różnych wystawach sztuki.

W Belgradzie Stijović wystawiał swe prace po raz pierwszy w roku 1928. W roku 1952 uczestniczył w weneckiej Biennale. W tymże roku odbyła się również jego wystawa indywidualna w Belgradzie, w mieście stałego zamieszkania artysty.

Stijović najchętniej posługuje się drzewem. Małe figurki zwierząt i tancerek są swobodne i proste w formie.

1. Kariatyda, 1953, drzewo, wys. 108 cm
2. Postać kobieca, 1955, drzewo, wys. 110 cm

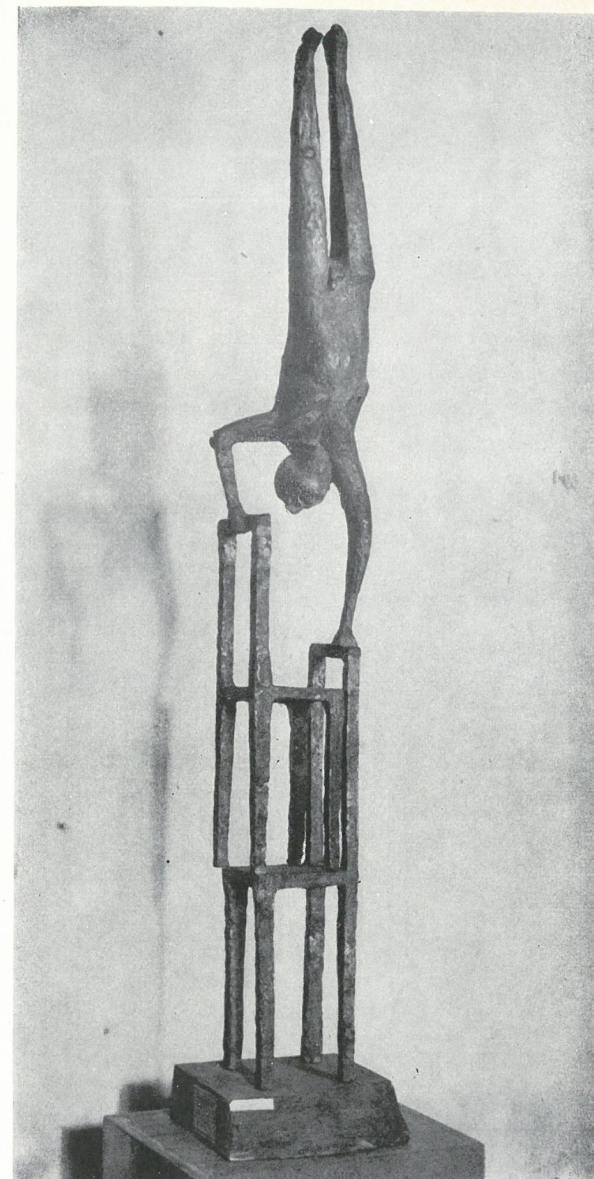
RISTO STIJOVIĆ — Postać kobieca, 1955

Drago Tršar

Urodzony w Planinie koło Rakek w roku 1927. Przed wstąpieniem na Akademię Sztuk Pięknych w Lublanie uczęszczał przez jeden rok do pracowni Borysa Kalina. Wystawiał w Lublanie, Rijecie, Dubrowniku, Aleksandrii i w roku 1956 w Mediolanie i w Paryżu. Na pierwszej śródziemnomorskiej Biennale w Aleksandrii uzyskał pierwszą nagrodę rzeźbiarską. Mieszka w Lublanie.

Dążeniem Tršara jest wydobyć treść przez syntezę i maksymalne uproszczenie kształtów. Rezygnując z drobiazgowego opracowania przedmiotów, osiąga czystą, surową, a pełną wyrazu formę.

1. Czyściciel szyb, 1956, brąz, szkło, wys. 111 cm
2. Ekwilibrysta, 1956, brąz, wys. 152,5 cm
3. Kobieta przy stole, 1956, brąz, wys. 18,5 cm

DRAGO TRŠAR — Ekwilibrysta, 1956

MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI

CENTRALNE BIURO WYSTAW ARTYSTYCZNYCH